

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæ res completæ dicantur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

quod inconsiderato potius zelo, quam malitia peccant. Excusate zelus & ignorantia possunt aliquando. Scibentem publice de historia Christi, viventibus. Apostolis non possunt. Cur enim vel illos non interrogabant, vel scripta sua illorum submittebant iudicio? Caluinus hac excusatione fundamenta ponit blasphemiae, qua dixit. Scriptores sacros aliquando volentes prudentes prater veritatem historia aliqua narrasse.

QVASTIO X.

Queres complexa dicantur?

§. 1. DE vnicō verbo, Completa, multae hodie lites sunt: Nouatores enim ferē vertunt, *corrisi- me in nobis vel plenius e creditis*, aut simili modo: quin & Syrus textus habet *מִן אֲנִי בְּהִיבָהּ* *mephaphinā behun*, contenti quiescimus in illis, hoc est, plene credimus: *כִּי*, est contentum reddere, quietum facere. Vsurpaturq; cum creditori satisfactū est, vt eius compellatio & actio conquiescat. Itaq; duplex hinc sensus oritur, primus vt dicat, se de rebus scripturam, quae tranlaetae sunt: alter vt de illis quae indubitate credita sunt: Calu. ait nostrum interpretem in Graeca dictione *πληροφωσια* non semel deceptum pulcherrimos locos, corrupisse, in secūdo enim significatu hoc verbum tantum vsurpari putat, ita Beza, Caluinus, Tofsanus & alij, imo eorum omnia dictionaria posteriorum duntaxat significationem admittunt: veruntamē Graecum verbum, vt & *πληροφωσια* vtramq; significationem habent: ita 2. ad Thess. c. 4. v. 5. 2. Tim. 4. 5. vbi

Fraus haec recitorum

est, *ministerium tuum imple*, *πληροφωσια*: est enim perinde ac si diceret, plenum feras: Quo loco notanda est insignis fraus eorum, qui Chrylostomum ediderunt ex bibliotheca, vt profiterentur Palatina & Angu-

Chrylostomi interpretatio.

stana: haec enim verba *πληροφωσια* *πληροφωσια*, *ministerium tuum imple*, cum interpretatione D. Chrylostomi his verbis posita: *Ἔν τῷ πληρωσῶν*, in Latina versione penitus omiserunt. Chrylostomum secuti sunt Augustinus alijq; latini & nonnulli Graeci, licet & alteram significationem agnoscant: sequuntur & eandem interpretationem etiam Lutherus & pleriq; Lutherani, quorum haec est versio *so vnter vns ergangen seyn*: nihilominus tamen nonnulli etiam interpretantur verbum quo vsus est Latinus interpres etiam de fide plena, quae de his rebus habetur vt in nobis completas esse, sic & factas & creditas esse: atq; sic etiam Illyricus nostrum interpretem defendit. Interim solidum argumentum contra fiduciam Caluinianam hinc deducimus: nam contendunt illi *πληροφωσια* significare certam fiduciam praedestinationis & salutis. Ita Pareus in cap. 8. epistolae ad Roma. alijsq; locis innumeris. Verum Catholici ex hoc loco euidenter demonstrant, si *πληροφωσια* accipiatur de fide, obiectum eius esse non propriam cuiusq; praedestinationem, sed eorum rerum, quas Deus reuelauit, quas Christus gessit: & Lucas se initio Actuum Apostolorum explicat.

VERSUS 3. & 4.

Visum est mihi assecuto omnia a principio, diligenter ex ordine tibi scribere, optime Theophile: vt cognoscas eorum verborum, de quibus eruditus es, veritatem.

QVASTIO I.

An Lucas assecutus sis omnia?

§. 1. In primis cum ait visam sibi, non negat visum

etiam Deo, vt monet hoc locus Ambrosij. Ita significat sibi visum praecente Spiritu sancto quem a domino loquuntur experisse. A postoli Act. 15. 28. Visum autem est postquam assecutus est omnia. Non scripsit omnia quae Christus gessit, vt constat ex Ioan. 1. 25. sed nec illa omnia memoria assecutus est: si enim totus mundus non caperet libros qui scribendi essent, non etiam caperet vnus Lucae memoria quae tot libris continerentur: summam igitur diligentiam tantum indicat, vt testantur Origenes, Eusebius, Ambrosius, Beda, alijq;. Similem diligentiam explicare solent cum certos se esse profiterentur, vt Demost. de legatione perperam obita, Cicero saepius in Cantilariis: Graecum verbum quodammodo anceps est, significat enim persequi omnia, seu inuestigare, deinde peruestigando accipere: hinc quidam vertunt *απικλοσθησεν*, cum assecutus sum omnes, Apolos solitet, nam graecus datus *πῶς* omnis generis est. Sed repugnat textus Latinus, Syrus & etiam Graeci interpretes. Ad do etiam ipsam veritatem, Lucas enim comes Pauli fuit, paucos itaq; Christi discipulos, nullo modo omnes assecutus est. Syrus ad verbū habet *כִּי כִּי בְּטָרְבָהּ* *metel de karib* quoniam proximus fui omnibus accurate, non praesentia gestorum, vt quidam male interpretantur, sed diligentia scrutandi: omnia igitur accurate assecutus est, quae illum Spiritus sanctus scribere de Christo voluit, ex innumeris paucissima. Hoc insuper etiam notandum, hanc Euangelistae diligentiam quam adhibitam esse diuina fide iam credimus, non sufficere, vt hoc Euangelium diuinam auctoritatem habeat, sed instinctum Spiritus sancti non modo rem ipsam, sed singula etiam verba dictantis. Monet etiam D. Chrylostomus hom. 4. ad Theosal. Damascenus libro 4. de fide, traditionem decentium antiquiorem esse Euangelio Lucae scripto, ideo non minoris auctoritatis traditio est, inquit Chrylostomus, *nihil amplius queras.*

QVASTIO II.

An ex ordine scripserit, & quis Theophilus?

§. 1. OB vnicū hoc verbum *κατά τάς*, nonnulli existimantur solum Lucam tenuisse ordinem temporis in scribendo, alios Euangelistas minime. Veruntamen constat, aliquas ab eo historias & exhortationes non suo tempore recenseri. Neq; hoc mirum videri debet, cum nullus Euangelista ad temporis seriem se attinuerit: sed interdum similia exempla & sententias diuersarum concionum coniungunt, videmusq; etiam id historicos externos facere. Itaq; quod noster vertit ordine, & Syrus *כְּתוּבָהּ* *כתובה* in ordine suo: graecē est *κατά τάς*, quod est ordine, ordinate, deinceps: seruat enim toto corpore historiae aliquem temporis ordinem, ab annunciatione incipiens, in resurrectione desinens, cui tamen ordini non obstat aliquarum rerum coniunctio, diuerso tempore gestarum.

§. 2. Theophilum esse ciuem Antiochenum omnes veteres consentiunt, ex Clemente Alex. lib. 10. recognit. cap. vltimo. Magnum fuisse probat Baron. anno 58. ex Act. 24. 26. Sed & illud de eodem Theophilo non praetermittimus dicere illius fratrem sibi virum fuisse, ad quē non tantum Euangelium, sed & Acta Apostolorum videri. Lucas inscripserit: *μαμα ἡ ἀνὴρ ἡσθησῆσθαι* exornat titulo, dicens in praefatione Euangelij: *Optime Theophile*, eo quippe vult Paulum Apostolum nominasse, consuetudinem velle, cum Felsum Iudaeae Praesides, vt cum au. Optime Felice, Optime Felice, dum coram ipsis constitutus causam diceret. Sic & Tribunus militum Claudius suas litteras ad eundem Felicum Praesidem dadas, quae apud Acta habentur, eiu smodi titulo consignauit, dicens: *(Claudius Iulius) optimo Praef. di Felice*, vt plane liquet appareat, solum eiu smodi titulum imperitari nobis solum videri.

ADAMI
+ Euang.